

Η απάντηση της Ορθοδοξίας στον κοσμικό μηδενισμό

/ [Γνώμες](#)

Συχνά επανέρχονται στην επικαιρότητα, από επιστημονες, θέσεις όπως αυτή που παίρνει ο Stephen Crane με το ποίημα του «A Man Said to the Universe», οι οποίες επαναφέρουν με έντονο τρόπο ένα από τα βαθύτερα υπαρξιακά ερωτήματα της εποχής μας: έχει ο άνθρωπος ουσιαστική θέση μέσα στην πραγματικότητα ή αποτελεί ένα ασήμαντο περιστατικό σε ένα αδιάφορο σύμπαν;

- *Του Πέτρου Δ. Δαμιανού (Δρ. Φιλοσοφίας - Διδακτικό Προσωπικό ΕΜΠ)*

Η χαρακτηριστική εικόνα του ανθρώπου που αναφωνεί «Κύριε, υπάρχω!» και λαμβάνει ως απάντηση ότι αυτό δεν υποχρεώνει το σύμπαν σε τίποτα, αποτυπώνει μια σύγχρονη κοσμοθεωρία όπου η ύπαρξη στερείται προσωπικού νοήματος, πρόνοιας και μεταφυσικής σχέσης.

Από Ορθόδοξη σκοπιά, αυτή η αντίληψη φανερώνει μια βαθιά διαφοροποίηση από την εκκλησιαστική κατανόηση του κόσμου και του ανθρώπου. Η Ορθοδοξία δεν αντιμετωπίζει το σύμπαν ως μια απρόσωπη, αδιάφορη ολότητα, αλλά ως δημιουργία του Θεού, η οποία υπάρχει, συντηρείται και νοηματοδοτείται μέσα από τη θεία βούληση και ενέργεια. Ο κόσμος δεν είναι ούτε θεός ούτε ένας τυφλός μηχανισμός. Είναι κτίση που φέρει λογικότητα, σκοπό και εσωτερική αναφορά στον Δημιουργό του.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο άνθρωπος δεν αποτελεί ένα τυχαίο βιολογικό συμβάν χωρίς βαθύτερη σημασία. Είναι πρόσωπο, εικόνα Θεού, φορέας μοναδικής αξίας και αιώνιου προορισμού. Η ύπαρξή του δεν είναι αδιάφορη για την υπέρτατη πραγματικότητα, αλλά βρίσκεται στον πυρήνα της θείας αγάπης. Η χριστιανική αποκάλυψη δεν παρουσιάζει έναν Θεό αμέτοχο ή ψυχρό απέναντι στον άνθρωπο, αλλά έναν Θεό που εισέρχεται στην ιστορία, γίνεται άνθρωπος και προσλαμβάνει την ανθρώπινη φύση για τη σωτηρία του κόσμου.

Η θέση ότι το σύμπαν δεν ενδιαφέρεται για τον άνθρωπο συχνά λειτουργεί ως αντίδραση απέναντι σε αφελείς ή ναρκισσιστικές αντιλήψεις, σύμφωνα με τις οποίες η πραγματικότητα υπάρχει για να εξυπηρετεί τις προσωπικές επιθυμίες του καθενός. Σε αυτό το σημείο μπορεί να διακρίνει κανείς μια εύλογη προειδοποίηση απέναντι στον εγωκεντρισμό. Ωστόσο, η Ορθοδοξία δεν θεραπεύει την ανθρώπινη αλαζονεία μέσω της υπαρξιακής αδιαφορίας ή του μηδενισμού, αλλά μέσω της ταπείνωσης, της μετάνοιας και της κοινωνίας με τον προσωπικό Θεό.

Η αποδοχή ενός αδιάφορου σύμπαντος ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει, αν δεν έχει ήδη οδηγήσει, σε βαθύτερο υπαρξιακό κενό, όπου η ανθρώπινη ζωή απογυμνώνεται από αντικειμενικό νόημα και τελικό προορισμό. Ο σύγχρονος άνθρωπος, ήδη τραυματισμένος από πολιτισμικές, κοινωνικές και πνευματικές κρίσεις, βρίσκεται αντιμέτωπος με μια μορφή κοσμικού μηδενισμού που εντείνει την απομόνωση και την απελπισία. Αντίθετα, η Ορθόδοξη παράδοση βλέπει τον κόσμο ως χώρο σωτηρίας, μεταμόρφωσης και θέωσης, όπου κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει αιώνια σημασία.

Η συχνή επαναδιατύπωση, λοιπόν, της συγκεκριμένης θέσης από επιστήμονες αναδεικνύει ακριβώς αυτή τη σύγκρουση δύο διαφορετικών οραμάτων: από τη μία πλευρά, ενός επιστημονικά επηρεασμένου υπαρξισμού που προβάλλει την αδιαφορία του σύμπαντος, και από την άλλη, της Ορθόδοξης θεώρησης που αναγνωρίζει στον κόσμο και στον άνθρωπο θεολογικό βάθος, προορισμό και προσωπική αξία.

Ακόμη όμως και σε καθαρά λογικό επίπεδο, ο άνθρωπος δεν μπορεί εύκολα να θεωρηθεί ένα ασήμαντο ή αδιάφορο γεγονός μέσα στο γνωστό σύμπαν. Η ανθρώπινη συνείδηση, η δυνατότητα αυτογνωσίας, η κατανόηση των φυσικών νόμων και η ικανότητα να στοχάζεται κανείς πάνω στην ίδια την ύπαρξη του σύμπαντος συνιστούν φαινόμενα εξαιρετικά σπάνια και βαθιά πολύπλοκα. Ο άνθρωπος, ως φορέας συνείδησης και νοήματος, αποτελεί ίσως την πιο εντυπωσιακή έκφραση της γνωστής υλικής πραγματικότητας. Η υποβάθμιση αυτής της μοναδικότητας σε μια εικόνα πλήρους ασημαντότητας δεν συνιστά απλώς φιλοσοφική ταπείνωση, αλλά ενδέχεται να παραμορφώνει την ίδια την αλήθεια της ανθρώπινης θέσης μέσα στον κόσμο.

Αυτή η διαπίστωση δεν αποτελεί αποκλειστικά θρησκευτική θέση, αλλά διατρέχει τη σκέψη πλήθους φιλοσόφων, θεολόγων και στοχαστών διαμέσου των αιώνων, οι οποίοι αναγνώρισαν ότι ο άνθρωπος κατέχει ιδιαίτερη θέση όχι λόγω εγωισμού, αλλά λόγω της μοναδικής του ικανότητας να μετέχει στη γνώση, την αλήθεια και την αναζήτηση του υπερβατικού. Για τον λόγο αυτό, στη σύγχρονη εποχή είναι σημαντικό ακόμη και η επιστημονική σκέψη, όσο πολύτιμη και αναγκαία κι αν είναι, να μην περιορίζεται αποκλειστικά σε μηχανιστικά ή ποσοτικά μοντέλα ερμηνείας, αλλά να παραμένει ανοικτή στο βαθύτερο υπαρξιακό και φιλοσοφικό βάθος της ανθρώπινης εμπειρίας.

Εν τέλει, η Ορθοδοξία δεν απαντά στην ανθρώπινη κραυγή ύπαρξης με σιωπή ή αδιαφορία. Αντίθετα, απαντά με την αποκάλυψη ενός Θεού που γνωρίζει προσωπικά κάθε άνθρωπο, τον καλεί σε σχέση αγάπης και του προσφέρει όχι απλώς επιβεβαίωση της ύπαρξής Του, αλλά τη δυνατότητα αιώνιας κοινωνίας μαζί Του. Έτσι, απέναντι στη σύγχρονη πρόκληση του κοσμικού μηδενισμού, η ορθόδοξη πίστη προβάλλει μια ριζικά διαφορετική πρόταση νοήματος, ελπίδας και σωτηρίας.

Πηγή: pemptousia.gr